

39.091.3 (082)
Ф 79

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національна академія педагогічних наук України

Інститут педагогіки

Криворізький державний педагогічний університет Кафедра початкової освіти

Херсонський державний університет

Центральноукраїнський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка

Природничо-гуманітарний університет м. Седльце (Польща)

Державна вища школа ім. Папи Римського Іоанна Павла II м. Бяла-Подляска (Польща)

Університет суспільних наук (Польща)

Комунальний вищий навчальний заклад «Нікопольський педагогічний коледж»

Дніпропетровської обласної ради»

**ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Збірник матеріалів

**Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої 90-річчю Криворізького державного педагогічного
університету та 60-річчю психолого-педагогічного факультету
(спеціальності Початкова освіта)**

21 листопада 2019 року

Кривий Ріг – 2019

за заг. ред. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна, О.В. Овчарук. – К.: Атіка, 2010. – 88 с.

4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
5. Тимченко О.В. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців освіти / О.В.Тимченко // Народна освіта: електронне наукове фахове видання. – 2019. – Випуск №1 (37) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548.

КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ І ЯК НОВА ФОРМА ВИЯВЛЕННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

В.П. Кисільова-Біла,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг

*... Ця посада набагато вагоміша
за найважливіші посади в державі.*

Платон

XXI століття – нова історична епоха, в яку вступило людство, – принесло нові проблеми: духовні, економічні, наукові, медичні, соціально-культурні та інші. «Перед багатьма проблемами, які ставить перед нами майбутнє, освіта є необхідною умовою для того, щоб дати людству можливість просуватися вперед до ідеалів миру, свободи і соціальної справедливості» [3, с.147]. Виходячи з цього, Міжнародна комісія з освіти для XXI століття акцентує увагу на вирішальній ролі освіти у розвитку особистості упродовж усього її життя, а також розвитку всього суспільства.

Для досягнення визначених цілей та пріоритетних напрямків розвитку освіти в XXI столітті великого значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців і, зокрема, учителів початкових класів. Їх підготовка залежить від нас – викладачів вищих педагогічних навчальних

закладів. «Зусилля викладачів мають вирішальне значення для підготовки молодих людей не тільки до того, щоб вони впевнено вступали в майбутнє, але й самі будували його, виявляючи при цьому рішучість і відповідальний підхід» – це висновок із Доповіді «Освіта: потаємний скарб» [3, с.147].

Виконання цього завдання вимагає не лише забезпечення майбутнього вчителя початкових класів необхідними знаннями, а й набуття ним особистих якостей і цілеспрямованості у професійній діяльності.

Затверджений у 2018 році Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (надалі ПС) дав обґрунтування нового професійного профіля вчителя початкових класів і підвищення його соціального статусу. У цьому документі визначено перелік і дано опис виробничих функцій, якими повинен володіти вчитель початкових класів.

Виробнича функція – це порівняно відокремлена сукупність дій над узагальненим об'єктом діяльності фахівця (бакалавра, магістра), яка є реалізацією компетенцій, що дають змогу розв'язувати *типове завдання діяльності*. Виробнича функція потрібна для встановлення зв'язку між типовими завданнями діяльності і конкретними компетенціями (наборами знань та умінь) [7, с.126]. Це такі функції: планування і здійснення освітнього процесу; забезпечення і підтримка навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі та родині; створення освітнього середовища; рефлексія та професійний саморозвиток; проведення педагогічних досліджень; надання методичної допомоги колегам з питань навчання, розвитку, виховання й соціалізації учнів початкових класів закладу загальної середньої освіти; узагальнення власного педагогічного досвіду та його презентація педагогічній спільноті; оцінювання результатів роботи вчителів початкових класів закладу загальної середньої освіти [6].

Засобом формування цих функцій може бути виконання студентом кваліфікаційного завдання з методики навчання молодшого школяра окремої навчальної дисципліни, зокрема, і з методики навчання математики. А захист

виконаного кваліфікаційного завдання на ДЕК – новою формою виявлення професійної готовності студента успішно реалізовувати виробничі функції.

Кваліфікаційне завдання як засіб формування виробничих функцій студента передбачає формування здатності його виконувати певний вид продуктивної діяльності, спрямованої на розв'язання типових завдань учителя початкових класів.

Кваліфікаційне завдання як нова форма виявлення професійної готовності студента являє собою завершену самостійну роботу студента, яка може бути подана у різних формах (текст методичного змісту, демонстраційної моделі з пояснювальною запискою, наочні матеріали, слайди презентацій до методичного проекту, елементи віртуального навчального середовища, фрагменти відео-уроків та ін.) і є демонстрацією окремих професійних компетентностей майбутнього вчителя.

Кожна виробнича функція формується через певні виробничі дії та операції. Так виробнича функція *«Забезпечення і підтримка навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі та родині»* вимагає формування таких виробничих дій як наприклад: добір доцільних методів, засобів і форм навчання, відповідно до визначених мети і завдань уроку (іншої форми навчання) з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей учнів; та використання в освітньому процесі методик навчання освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти (далі ДСПЗО) [6].

Виконання цих дій у процесі роботи над кваліфікаційним завданням є свідченням рівня сформованості професійної компетентності студента-випускника. Адже їх виконання дає можливість виявити такі *знання*: методи, форми й засоби навчання, які доступні учням початкових класів і забезпечення їх взаємодії під час освітнього процесу; сучасні технології навчання в початковій школі; форми організації освітнього процесу та форми взаємодії учнів і вчителя. А також *уміння та навички*: передбачати доцільні методи, форми й засоби навчання та *забезпечення взаємодії* під час

освітнього процесу, зокрема і зворотного зв'язку під час проектування діяльності учнів та вчителя на уроці; *планування* застосування сучасних навчальних технологій під час проектування уроку; *організувати* навчання у різних формах; *організувати* різні форми навчальної діяльності учнів.

Здатність до використання у освітньому процесі методик навчання освітніх галузей, визначених ДСПЗО, є одним із компонентів професійної компетентності вчителя початкових класів. *Здатність* як психічний та фізичний стан індивіда виявляється в його спроможності виконувати певний вид продуктивної типової діяльності майбутнього вчителя початкових класів. Ця здатність формується у процесі виконання кваліфікаційного завдання (його оцінка на підсумковій атестації здобувачів вищої освіти) і є свідченням відповідного рівня сформованості таких *знань* студента-випускника: методики навчання освітніх галузей, визначених ДСПЗО; психолого-педагогічні засади методик навчання освітніх галузей, які визначені ДСПЗО, учнів початкової школи; особливості конструювання систем навчальних завдань, що реалізують певну методику навчання; методику роботи з окремими видами завдань, що пропонуються учням у процесі навчання освітніх галузей, визначених ДСПЗО; методичні системи навчання освітніх галузей, визначених ДСПЗО, що реалізовані у підручниках, навчальних посібниках, які рекомендовані МОН України. Відповідні *вміння та навички* студента-випускника: *реалізувати* сучасні методики освітніх галузей, передбачених ДСПЗО під час проектування уроку; *дотримуватись* психолого-педагогічних вимог до формування в учнів понять, умінь і навичок у процесі реалізації методик навчання; *розробляти* системи навчальних завдань відповідно до певної методики формування в учнів понять, умінь і навичок; *розробляти* методику роботи з окремими видами завдань, що пропонуються учням у процесі навчання; *аналізувати* методичні системи, реалізовані в підручниках, навчальних посібниках, з метою з'ясування їхніх переваг і недоліків; *обґрунтовувати* вибір навчально-

методичного комплексу з огляду на ефективність досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених типовими освітніми програмами.

Планування науковими керівниками тематики кваліфікаційних завдань для студентів-випускників педагогічних закладів освіти повинно обов'язково враховувати: а) формування яких компонентів професійної компетентності вчителя початкових класів буде забезпечувати виконане ним завдання з обов'язковим посиланням на виробничі функції, визначені у Професійному стандарті вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти [6]; б) конкретні форми реалізації цих компонентів професійної компетентності через виробничі дії та операції здобувача педагогічної освіти.

Література

1. Бех І.Д. Становлення професіонала в сучасних соціальних умовах /І.Д. Бех //Теорія і практика управління соціальними системами. -2018. -№2. –С.109-115.
2. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: моногр./І.Ф. Прокопенко, В.П. Андрущенко, В.І. Астахова, та ін.; Ін-т вищ. освіти АПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи. – К.: Знання України, 2009. -431с.
3. Образование: сокрытое сокровище: Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО. – Женева: Из-во ЮНЕСКО, 1997. –С.147.
4. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: Монографія. –К., 2003. -246с.
5. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. /Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. -380с.
6. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства соціальної політики України №1143 від 10.08.2018р. [Електронний ресурс] <https://zakon.gov.ua/show/v1143732-18>
7. Сабатовська І.С. Моделювання діяльності фахівця: навчальний посібник /І.С. Сабатовський, Л.Г. Кайдалова. –Х.: НФаУ, 2014. -180с.